15. 5. 2020

ID: 111129

Mezinárodní příslušnost soudu

Článek 5 odst. 3 Luganské úmluvy II, je identický s čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I a čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis a upravuje jak mezinárodní, tak místní příslušnost soudů pro případ žaloby na náhradu újmy způsobené deliktním či kvalizideliktním jednáním žalovaného. Čl. 5 bod 3 Luganské úmluvy II musí být vykládán autonomně a restriktivně, k založení deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti může dojít jen tehdy, existuje-li příčinná souvislost mezi újmou a příčinou této újmy. Výraz „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“, který je uveden v čl. 5 bodě 3 Luganské úmluvy II, se vztahuje k místu, kde došlo ke škodě, a zároveň k místu příčinné události, v níž má tato škoda původ, takže žalovaný může být podle volby žalobce žalován u soudu jednoho nebo druhého místa. Pravidlo pro určení příslušnosti stanovené v čl. 5 bodě 3 uvedené úmluvy se zakládá na existenci zvláště úzké vazby mezi sporem a soudy místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, kterážto vazba odůvodňuje určení příslušnosti uvedených soudů z důvodů řádného výkonu spravedlnosti a užitečné organizace řízení. Ve věcech týkajících se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti má soud místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, obvykle nejlepší předpoklady pro rozhodnutí, a to zejména z důvodů blízkosti sporu a snadnosti provádění důkazů. Identifikace jednoho z hraničních určovatelů uznaných judikaturou SDEU musí umožnit založení příslušnosti soudu, který má objektivně nejlepší předpoklady pro posouzení, zda skutečnosti zakládající odpovědnost žalované osoby jsou splněny, takže platně může rozhodnout pouze soud, v jehož obvodu se nachází relevantní hraniční určovatel. Výsledkem restriktivního výkladu čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II je to, že škoda, která je pouze nepřímým důsledkem škody původně vzniklé jiným přímo poškozeným osobám, u nichž se škoda projevila na jiném místě, než na kterém nepřímo poškozený následně utrpěl škodu, nemůže založit soudní příslušnost na základě tohoto ustanovení, což platí i pro poměry újmy vzniklé v důsledku porušení unijního práva hospodářské soutěže.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 5153/2017-280, ze dne 31.1.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a) F. A. A., nar. XY, bytem XY, Belgické království, b) T. S., nar. XY, bytem XY, c) M. D., nar. XY, bytem XY, Belgické království, a d) J. C. J., nar. XY, bytem XY, Belgické království, všech zastoupených JUDr. K.M., LL.M., advokátem se sídlem v P., proti žalované Union des Associations Européennes de Football (UEFA), se sídlem v N., Švýcarská konfederace, zastoupené Mgr. M.V., advokátem se sídlem v P., o ochranu před nedovoleným omezením soutěže a ochranu před nekalou soutěží, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 1 Cm 15/2016, o dovolání žalobců proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2017, č. j. 3 Cmo 74/2017-191, tak, že dovolání se v rozsahu výroku I usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2017, č. j. 3 Cmo 74/2017-191, kterým byl potvrzen výrok I Městského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, č. j. 1 Cm 15/2016-146, o zastavení řízení, zamítá; ve zbylém rozsahu se dovolání odmítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci se svým návrhem, došlým soudu dne 31. 5. 2016, domáhají po žalované zaplacení imateriální újmy v celkové výši 10 000 Kč a uložení povinnosti žalované zdržet se dalšího uplatňování

pravidel, která přijala na svém zasedání v Praze ve dnech 29. a 30. 6. 2015 pod názvem „UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations. Edition 2015“, a to v rozsahu tzv. omezujícího pravidla („Break-even Requirement“) v čl. 58 až 64.

2. Městský soud v Praze jako soud prvního stupně usnesením ze dne 23. 2. 2017, č. j. 1 Cm 15/2016-146, zastavil řízení (výrok I), uložil žalobcům nahradit žalované náklady řízení ve výši 8 228 Kč (výrok II), a rozhodl, že po právní moci usnesení bude žalobcům vrácen soudní poplatek ve výši 3 000 Kč (výrok III).

3. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací napadeným usnesením ze dne 31. 5. 2017, č. j. 3 Cmo 74/2017-191, usnesení soudu prvního stupně ve výrocích I a III potvrdil, a ve výroku II změnil tak, že žalobci jsou povinni společně a nerozdílně zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení částku 7 986 Kč. Dále uložil žalobcům zaplatit žalované společně a nerozdílně na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 3 993 Kč.

4. Soud prvního stupně vyšel z následujících tvrzení žalobců. Za škodnou událost žalobci považují schválení „pravidel UEFA upravujících poskytování licencí klubům a finanční fair play, Edice 2015“ (dále jen „pravidla FFP“), ke kterému došlo na zasedání žalované konaném v Praze ve dnech 29. a 30. 6. 2015. Tato pravidla, která vstoupila v platnost dne 1. 7. 2015 a která nahradila dosavadní pravidla přijatá žalovanou v roce 2012, upravují práva a povinnosti fotbalových klubů, které se chtějí účastnit klubových soutěží UEFA. Součástí pravidel je také úprava tzv. „požadavku rovnováhy příjmů a výdajů v čl. 58 až 64“ (dále jen „omezující pravidlo“), který reguluje způsob financování a hospodaření fotbalových klubů účastnících se klubových soutěží UEFA. Omezující pravidlo zakazuje fotbalovým klubům investovat do svého rozvoje více peněz, než kolik klub vydělal v předchozích sezónách, a to bez ohledu na to, jak kapitálově silného vlastníka daný klub má a bez ohledu na to, zda chce investovat do svého rozvoje, postupu do vyšších soutěží atd. Za porušení pravidla hrozí fotbalovým klubům finanční i jiné sankce, např. odpočet bodů v klubové soutěži UEFA, vyloučení klubu z takové soutěže apod., které byly již v minulosti opakovaně uloženy. Podle žalobců omezující pravidlo zvýhodňuje v soutěži, mimo jiné o velké množství finančních prostředků, které se přerozdělují v rámci klubových soutěží UEFA, velké kluby s vysokými rozpočty oproti menším, popř. méně „zavedeným“ klubům. Tyto jsou tak v nedůvodné a nespravedlivé nevýhodě a je pro ně obtížné na tyto podstatné finanční prostředky za účast např. v Lize mistrů dosáhnout. Tím je ve výsledku poškozena nejen hospodářská soutěž v Evropské unii mezi profesionálními fotbalovými kluby, ale jsou poškozeni i fanoušci (žalobci b/ až d/), když v důsledku omezujícího pravidla je některým fotbalovým klubům nepřímo znemožňována účast v klubových soutěžích UEFA, resp. je jim skrze umělé omezení bráněno vyrovnat se a efektivně konkurovat evropským fotbalovým velkoklubům s historicky vysokými rozpočty. Žalobci považují uplatňování omezujícího pravidla za protiprávní jednání a jsou přesvědčeni, že na posouzení příslušnosti soudu se aplikuje čl. 5 odst. 3 Úmluvy o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „Luganská úmluva II“), týkající se deliktní odpovědnosti.

5. Soud prvního stupně dospěl na základě námitky žalované k závěru, že není dána pravomoc (mezinárodní příslušnost) českých soudů. Uvedl, že předmětem tohoto řízení je sice uložení žalované zdržet se uplatňování omezujícího pravidla a náhrada symbolické imateriální újmy ve výši 10 000 Kč, avšak příslušný soud se bude muset při řešení věci samé zabývat zejména otázkou, zda přijetí omezujícího pravidla bylo protiprávním, a tedy i neplatným jednáním žalované, jak tvrdí žalobci. Jako předmět řízení tedy soud prvního stupně označil otázku platnosti usnesení výkonného výboru žalované, kterým přijala omezující pravidlo. Soud prvního stupně tedy na věc aplikoval čl. 22 odst. 2 Luganské úmluvy II, a dospěl k závěru, že mezinárodně příslušnými k rozhodnutí ve věci jsou soudy dle sídla žalované, tedy soudy švýcarské. Pro úplnost soud prvního stupně uvedl, že i kdyby nebyla dána výlučná mezinárodní příslušnost švýcarských soudů podle čl. 22 odst. 2 Luganské úmluvy II, byla by dána dle čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II, neboť k přijetí původních pravidel, jejichž součástí

bylo i omezující pravidlo, jež žalobci považují za závadné a způsobující jim škodu, došlo již v roce 2010 ve Švýcarsku. Tedy i podle místa, kde došlo k hypotetické škodné události, jsou podle soudu prvního stupně příslušné soudy švýcarské. Vzhledem k tomu, že nedostatek pravomoci je neodstranitelnou překážkou podmínek řízení, soud prvního stupně řízení podle § 104 odst. 1 občanského soudního řádu zastavil.

6. Odvolací soud vyšel ze zjištění soudu prvního stupně. V úvodu odvolací soud odmítl jako nedůvodnou námitku žalobců o porušení jejich procesních práv, ke kterému mělo dojít tím, že jim nebylo doručeno vyjádření žalované, obsahující námitku nedostatku mezinárodní příslušnosti tuzemských soudů. Podle odvolacího soudu byla rovnost stran zachována, neboť žalobci svou argumentaci týkající se příslušnosti soudu přednesli v žalobě a žalovaná ve vyjádření k žalobě. Stejně tak nelze podle odvolacího soudu spatřovat pochybení soudu prvního stupně, pokud se ztotožnil s právním názorem žalované a jí předestřenou argumentací. Odvolací soud má shodně se soudem prvního stupně za to, že skutečným cílem žaloby je domoci se rozhodnutí o protiprávnosti a neplatnosti pravidel FFP. Dále uvedl, že žalobci v postavení fotbalového agenta (žalobce a/) a fotbalových fanoušků se domáhají náhrady za újmu odvozenou od škody případně způsobené fotbalovým klubům, jež jsou na rozdíl od žalobců přímo dotčeny omezujícím pravidlem. Zde odvolací soud odkázal na judikaturu Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“), podle které se použití čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II mohou dovolávat toliko přímí poškození (srov. rozsudek SDEU ze dne 11. 1. 1990, ve věci C-220/88, Dumez France SA a Tracoba SARL proti Hessische Landesbank a dalším). Aplikace citovaného ustanovení je tak podle odvolacího soudu v projednávané věci vyloučena, neboť žalobci nejsou přímí poškození. Podle odvolacího soudu je nesprávná i samotná konstrukce žalobců o místě, kde došlo nebo může dojít ke škodné události. Škodnou událostí není podle odvolacího soudu samotné přijetí omezovacího pravidla, ale až akt jeho přímé aplikace ve vztahu ke konkrétnímu subjektu, jemuž tím vznikne škoda. Dohady o tom, zda k přijetí sporného pravidla došlo až v roce 2015 v Praze, nebo již v roce 2010 ve švýcarském Nyonu, jsou tak podle odvolacího soudu irelevantní. Podle odvolacího soudu nejde ani o případ výlučné příslušnosti ve smyslu čl. 22 odst. 2 Luganské úmluvy II, neboť s ohledem na žalobci uplatněné nároky je totiž zjevné, že platnost pravidel FFP bude soud posuzovat sice jako základní, ale toliko předběžnou otázku. Vzhledem k výše uvedenému odvolací soud uzavřel, že při určení mezinárodní příslušnosti je nutno aplikovat základní pravidlo vymezené v čl. 4 odst. 1 Luganské úmluvy II, na základě kterého jsou mezinárodně příslušné soudy v místě sídla žalované, tedy soudy švýcarské.

II. Dovolání a vyjádření k němu

7. Usnesení odvolacího soudu napadli žalobci v celém rozsahu dovoláním, ve kterém uplatnili následující dovolací důvody.

8. Odvolací soud nesprávně posoudil otázku, „zda je aplikace čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II vyloučena za shora popsaných okolností v případě, že žalobci tvrdili (a dokládali), že jim vzniká újma v důsledku deliktního jednání žalované spočívajícího v přijetí a uplatňování protiprávního omezujícího pravidla, které přímo zavazuje osoby odlišné od žalobců, avšak jeho účinky se odrážejí i v právní sféře žalobců“. Podle žalobců z čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II ani z judikatury SDEU nevyplývá, že by aplikace uvedeného ustanovení byla vyloučena ve vztahu k tzv. nepřímým poškozeným, jak uvádí odvolací soud. Z rozhodnutí SDEU ve věci C-220/88, Dumez France SA a Tracoba SARL, podle žalobců naopak plyne, že je dané ustanovení použitelné i ve vztahu k nepřímým poškozeným, kteří podle něj mohou podat žalobu u soudu místa, kde byla škoda způsobena prvotní a přímé oběti. Za toto místo považují žalobci právě Prahu, neboť tam bylo přijato žalovanou omezující pravidlo. Žalobci navíc uvádějí, že se žalobou domáhají zejména ochrany před nedovoleným omezením soutěže a ochrany před nekalou soutěží žalované, a to primárně v rovině zdržovacího nároku. Dle názoru žalobců nelze ve vztahu k těmto typům deliktů účinně rozlišovat poškozené na tzv. přímé a nepřímé, jako to činí odvolací soud.

9. Dále podle žalobců odvolací soud nesprávně posoudil otázku, „zda škodnou událostí dle čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II může být i akt přijetí protiprávního omezujícího pravidla za účelem jeho dalšího uplatňování, a to navíc za situace, kdy omezující pravidlo je dle tvrzení žalobců zakázanou dohodou, potažmo rozhodnutím sdružení podniků dle čl. 101 odst. 1 SFEU“.

10. Závěrem žalobci předkládají otázku, „zda místo škodné události dle čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II může být za shora popsaných okolností rovněž Česká republika, potažmo Praha, je-li zde vůči dotčeným subjektům uplatňováno protiprávní omezující pravidlo a vzniká-li zde dotčeným subjektům v důsledku uplatňování protiprávního omezujícího pravidla újma“. Zde žalobci zdůrazňují, že omezující pravidlo bylo na území České republiky nejen přijato, ale je na něm i přímo aplikováno ve vztahu ke konkrétním subjektům. Mezinárodní příslušnost českých soudů je tak podle žalobců dána i z tohoto důvodu.

11. Přípustnost dovolání ohledně výše uvedených otázek spatřují žalobci v tom, že tyto nebyly dosud dovolacím soudem vyřešeny. Pro případ, že by však Nejvyšší soud dospěl k závěru, že výše uvedené otázky již v jeho rozhodovací praxi vyřešeny byly, namítají žalobci podpůrně, že napadené usnesení závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od analogicky aplikovatelné rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (zejm. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2013, sp. zn. 28 Cdo 797/2013).

12. Žalobci dále namítají, že napadené rozhodnutí bylo zatíženo vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Žalobci považují napadené usnesení za tzv. překvapivé rozhodnutí, neboť je podle nich postaveno na zcela odlišném právním posouzení než usnesení soudu prvního stupně, jehož zrušení se žalobci domáhali odvoláním. Odvolací soud přitom žalobce před vydáním napadeného usnesení se svým odlišným právním názorem na věc neseznámil a v podstatě tak porušil zásadu dvojinstančnosti řízení. Tím mělo být zasaženo do práva žalobců na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Řízení před soudy nižší stupňů byla také podle žalobců zatížena vadou spočívající v nerovném přístupu soudu k žalobcům a žalované ve smyslu § 18 odst. 1 občanského soudního řádu a rovněž i v upření práva na to být slyšen, čímž bylo rovněž zasaženo do práv žalobců na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny. Dále tím, že soudy nižších stupňů v rozporu s právem odepřely žalobcům věcné projednání jejich žaloby před Městským soudem v Praze, měla být porušena i ústavně zaručená práva žalobců na jejich zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

13. Žalobci dovolacímu soudu, v případě jeho pochybností o řešení výše uvedených otázek a výkladu Luganské úmluvy II, navrhují, aby řízení přerušil a ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) předložil SDEU předběžné otázky formulované v části VI dovolání.

14. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že podle ní je zvláštní na jedné straně tvrdit, že určité otázky procesního práva Nejvyšší soud dosud neřešil a současně pro případ, že by měl dovolací soud za to, že je již řešil, tvrdit, že se odvolací soud odchýlil od jednoho konkrétního usnesení (které navíc tyto otázky podle žalované neřeší). Tento podpůrný důvod přípustnosti dovolání, založený na údajném odchýlení se odvolacího soudu od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, tak není podle žalované dán. Dále žalovaná namítá, že otázky předložené žalobci jsou nesprávně formulovány ve smyslu § 237 občanského soudního řádu, neboť nejsou formulovány obecně, a nemají tak přesah i mimo konkrétní spor. Pokud by však Nejvyšší soud otázky připustil, pak žalovaná namítá, že otázka třetí (srov. odst. 10 tohoto rozhodnutí) není otázkou, na jejímž vyřešení by napadené usnesení záviselo. Žalobci navíc ani nezmínili konkrétní subjekty (fotbalové kluby), vůči kterým je na území České republiky uplatňováno omezující pravidlo, ani to, jaká konkrétní újma těmto subjektům vzniká. Stejně tak žalobci neuvedli, jakou konkrétní újmu pociťují oni sami. Obdobně podle žalované napadené usnesení nezávisí na vyřešení druhé otázky (srov. odst. 9 tohoto rozhodnutí). Jediná teoreticky přípustná otázka je podle žalované otázka první (srov. odst. 8 tohoto rozhodnutí), která ale

nemůže být důvodná. K tomu žalovaná uvádí, že čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II neslouží k tomu, aby si domnělí poškození mohli zvolit, kde podají žalobu na základě zcela podružných skutečností bez smysluplné vazby ke škodné události. Z opatrnosti dále žalovaná uvádí, že i pokud by dovolací soud měl za to, že se žalobci mohou v této věci dovolávat čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II, je závěr napadeného usnesení o nedostatku mezinárodní příslušnosti českých soudů správný. I použití čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II na tuto žalobu by totiž podle žalované vedlo k určení příslušnosti švýcarských soudů, neboť v případě soudů českých absentuje potřebná zvláště úzká vazba. V závěru vyjádření žalovaná rozporuje další námitky žalobců, které považuje za nedůvodné. K návrhu žalobců na přerušení řízení a předložení předběžných otázek SDEU žalovaná uvádí, že s ohledem na doktrínu „acte clair“ dovolací soud nemá povinnost obrátit se na SDEU s předběžnou otázkou ohledně výkladu čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II.

III. Zastoupení, včasnost a náležitosti dovolání

15. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

16. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

IV. Přípustnost dovolání

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

18. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

19. Dovolání není přípustné v rozsahu nákladových výroků ve vztahu k řízení před soudy obou stupňů, neboť jimi nebylo rozhodnuto o plnění převyšujícím částku 50 000 Kč (§ 238 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

20. Dovolání není ve smyslu § 237 o. s. ř. přípustné pro vyřešení otázky uvedené v bodě 10 tohoto odůvodnění, „zda místo škodné události dle čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II může být za shora popsaných okolností rovněž Česká republika, potažmo Praha, je-li zde vůči dotčeným subjektům uplatňováno protiprávní omezující pravidlo a vzniká-li zde dotčeným subjektům v důsledku uplatňování protiprávního omezujícího pravidla újma“, neboť tuto otázku formulují žalobci na základě vlastních skutkových závěrů, které se liší od skutkového stavu, z něhož vyšel odvolací soud. Ten nevyšel z toho, že by některému z fotbalových klubů újma v důsledku aplikace uvedených pravidel skutečně vznikla (ostatně vznik konkrétní újmy konkrétního fotbalového klubu žalobci ani sami netvrdili, jak je dále vysvětleno).

21. Dovolání je však podle § 237 o. s. ř. přípustné pro posouzení otázky uvedené v bodě 9 odůvodnění, kterou lze shrnout tak, zda je ve vztahu k žalobcům škodnou událostí pro účely aplikace čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II přijetí žalobci tvrzeného omezujícího opatření pravidel FFP, edice 2015, a dále otázky uvedené v bodě 8 odůvodnění, kterou lze shrnout tak, zda je aplikace čl. 5 odst. 3

Luganské úmluvy II vyloučena v případě žaloby podané nepřímým poškozeným, neboť jde o otázky v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené.

V. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

22. Dovolání není důvodné.

23. Podle čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II platí, že osoba, která má bydliště na území některého státu vázaného touto úmluvou, může být v jiném státě vázaném touto úmluvou žalována, ve věcech týkajících se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.

24. Podle čl. 64 Luganské úmluvy II není touto úmluvou dotčeno používání nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech a veškerých jeho změn, Úmluvy o příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsané v Bruselu dne 27. 9. 1968, protokolu o výkladu této úmluvy Soudním dvorem Evropských společenství, podepsaného v Lucemburku dne 3. 6. 1971 a pozměněného úmluvami o přistoupení států přistupujících k Evropským společenstvím k dotyčné úmluvě a k dotyčnému protokolu a Dohody mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, podepsané v Bruselu dne 19. 10. 2005, členskými státy Evropského společenství.

25. Podle čl. 1 odst. 1 protokolu č. 2 o jednotném výkladu úmluvy a o Stálém výboru bere každý soud používající a vykládající úmluvu řádný ohled na zásady stanovené jakýmkoli významným rozhodnutím vydaným soudy států vázaných úmluvou a Soudním dvorem Evropských společenství k dotčenému / dotčeným ustanovení/m nebo jakémukoli podobnému / jakýmkoli podobným ustanovení/m Luganské úmluvy z roku 1988 a aktů uvedených v čl. 64 odst. 1 úmluvy.

26. Luganská úmluva II byla ratifikována Evropskou unií a představuje součást unijního práva (viz rozhodnutí Rady ze dne 15. 10. 2007 o podpisu Úmluvy o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech jménem Společenství, publikováno v Úředním věstníku Evropské unie L 339/1 ze dne 21. 12. 2007, pod č. 2007/712/ES). Z hlediska časové působnosti se Luganská úmluva II dle článku 63 odst. 1 vztahuje na řízení zahájená a na listiny vyhotovené nebo registrované jako veřejné listiny po vstupu této úmluvy v platnost ve státě původu, a je-li žádáno o uznání nebo výkon rozhodnutí nebo veřejných listin, také v dožádaném státě, přičemž v souladu s čl. 69 je Luganská úmluva II ve státech EU účinná od 1. 1. 2010, ve Švýcarsku pak od 1. 1. 2011.

27. Podmínky časové působnosti úmluvy jsou tak v projednávaném případě naplněny, jelikož řízení bylo zahájeno dne 31. 5. 2016. Naplněna je i podmínka věcné působnosti Luganské úmluvy II, která se obdobně jako nařízení Brusel I vztahuje obecně na občanské a obchodní věci bez ohledu na druh soudu (srov. rozsudek SDEU ze dne 23. 10. 2014, ve věci C-302/13, flyLAL-Lithuanian Airlines AS proti Starptautiskā lidosta Rīga VAS a Air Baltic Corporation AS, bod 38, a rozsudek SDEU ze dne 29. 7. 2019, ve věci C-451/18, Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. proti DAF Trucks NV, bod 24). Splněna je i působnost teritoriální daná tím, že žaloba směřuje proti osobě s bydlištěm ve Švýcarsku.

28. Pokud jde o výklad Luganské úmluvy II, je nutno připomenout, že tato úmluva má téměř stejné znění jako odpovídající články obsažené v nařízení Brusel I a Brusel I bis a že je třeba zajistit souladný výklad rovnocenných ustanovení těchto nástrojů (v tomto smyslu viz rozsudek SDEU ze dne 20. 12. 2017, ve věci C-467/16, Brigitte Schlömp proti Landratsamt Schwäbisch Hall, body 46 a 47, a čl. 1 odst. 1 protokolu č. 2 o jednotném výkladu úmluvy a o Stálém výboru).

29. Nejvyšší soud, vědom si své povinnosti podle čl. 267 SFEU obrátit se na SDEU v případě, že v řízení před ním vyvstane otázka výkladu aktů přijatých orgány EU, zkoumal, zda taková povinnost vznikla i v projednávané věci.

30. Z hlediska povinnosti soudu členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, obrátit se na SDEU se žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, je klíčový rozsudek SDEU ze dne 6. 10. 1982, ve věci 283/81, Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità, v němž SDEU formuloval tři výjimky, kdy národní soudy posledního stupně tuto povinnost nemají, a to jestliže:
I. otázka unijního práva není významná (relevantní) pro řešení daného případu,
II. existuje ustálená judikatura SDEU k dané otázce nebo rozsudek SDEU týkající se v zásadě identické otázky (tzv. acte éclairé),
III. jediné správné použití práva Unie je tak zřejmé, že nezůstává prostor pro jakoukoliv rozumnou pochybnost (tzv. acte clair). Přitom k tomu, aby soud členského státu mohl konstatovat, že výklad unijního práva je zjevný, musí a) porovnat jednotlivé jazykové verze textu, b) používat terminologie a právních pojmů unijního práva, c) vzít zřetel na odlišnosti interpretace unijního práva, d) být přesvědčen, že jeho výklad je stejně zjevný soudům ostatních členských států a SDEU.

31. Žalobci konstruují svůj žalobní nárok jako založený protiprávním jednáním žalované spočívajícím ve schválení pravidel FFP, ke kterému došlo na zasedání žalované konaném v Praze ve dnech 29. a 30. 6. 2015. Aplikace daných pravidel přitom podle žalobců, z nichž prvý je fotbalovým agentem a zbylí jsou fotbalovými fanoušky, omezuje soutěž v rámci klubových soutěží UEFA, když zvýhodňuje velké kluby s vysokými rozpočty oproti menším, popř. méně „zavedeným“ klubům. Tím je dle názoru žalobců ve výsledku poškozena nejen hospodářská soutěž v Evropské unii mezi profesionálními fotbalovými kluby, ale jsou poškozeni i fanoušci, když v důsledku omezujícího pravidla má být některým fotbalovým klubům nepřímo znemožňována účast v klubových soutěžích UEFA, resp. má jim být skrze umělé omezení bráněno vyrovnat se a efektivně konkurovat evropským fotbalovým velkoklubům s historicky vysokými rozpočty. Žalobci přitom neuvádějí příklady konkrétní újmy konkrétního fotbalového klubu, od které by odvozovali újmu vlastní. Omezují se jen na příklad hypotetický.

32. Žaloba na náhradu újmy způsobené porušením unijního práva hospodářské soutěže spadá podle judikatury SDEU pod pojem deliktní věci ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis a tudíž i pod stejně formulované ustanovení čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II (srov. rozsudek SDEU ze dne 29. 7. 2019, ve věci C-451/18, Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. proti DAF Trucks NV, bod 24 a 25).

33. Za situace, kdy je výklad čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II právně významný pro řešení daného případu, je třeba ve vztahu k povinnosti Nejvyššího soudu ve smyslu čl. 267 SFEU nejprve posoudit, zda existuje k dané otázce judikatura SDEU a zda se tedy jedná o tzv. acte éclairé.

34. Článek 5 odst. 3 Luganské úmluvy II, který je, jak již bylo uvedeno, identický s čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I a čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel I bis, upravuje jak mezinárodní, tak místní příslušnost soudů pro případ žaloby na náhradu újmy způsobené deliktním či kvalizideliktním jednáním žalovaného.

35. V tomto ohledu je třeba v souladu s ustálenou judikaturou SDEU připomenout, že čl. 5 bod 3 Luganské úmluvy II musí být vykládán autonomně a restriktivně (viz rozsudek SDEU ze dne 28. 1. 2015, ve věci C-375/13, Harald Kolassa proti Barclays Bank plc, bod 43). K založení deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti může dojít jen tehdy, existuje-li příčinná souvislost mezi újmou a příčinou této újmy (viz rozsudek SDEU ze dne 5. 2. 2004, ve věci C-18/02, Danmarks Rederiforening, jednající za DFDS Torline A/S proti LO Landsorganisationen i Sverige, jednající za SEKO Sjöfolk Facket för

Service och Kommunikation, bod 32). Výraz „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“, který je uveden v čl. 5 bodě 3 Luganské úmluvy II, se vztahuje k místu, kde došlo ke škodě, a zároveň k místu příčinné události, v níž má tato škoda původ, takže žalovaný může být podle volby žalobce žalován u soudu jednoho nebo druhého místa (viz rozsudek SDEU ze dne 16. 5. 2013, ve věci C-228/11, Melzer proti MF Global UK Ltd, bod 25, a rozsudek SDEU ve věci C-375/13, Harald Kolassa, bod 45). Pravidlo pro určení příslušnosti stanovené v čl. 5 bodě 3 uvedené úmluvy se zakládá na existenci zvláště úzké vazby mezi sporem a soudy místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, kterážto vazba odůvodňuje určení příslušnosti uvedených soudů z důvodů řádného výkonu spravedlnosti a užitečné organizace řízení (viz rozsudek SDEU ve věci C-228/11, Melzer, bod 26, a rozsudek SDEU ze dne 3. 4. 2014, ve věci C-387/12, Hi Hotel HCF SARL proti Uwe Spoering, bod 28). Ve věcech týkajících se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti má totiž soud místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, obvykle nejlepší předpoklady pro rozhodnutí, a to zejména z důvodů blízkosti sporu a snadnosti provádění důkazů (viz rozsudek SDEU ve věci C-228/11, Melzer, bod 27). Identifikace jednoho z hraničních určovatelů uznaných judikaturou SDEU shora uvedenou musí tedy umožnit založení příslušnosti soudu, který má objektivně nejlepší předpoklady pro posouzení, zda skutečnosti zakládající odpovědnost žalované osoby jsou splněny, takže platně může rozhodnout pouze soud, v jehož obvodu se nachází relevantní hraniční určovatel (viz rozsudek SDEU ze dne 5. 6. 2014, ve věci C-360/12, Coty Germany GmbH proti First Note Perfumes NV, bod 48, a rozsudek SDEU ve věci C-375/13, Harald Kolassa, bod 47).

36. Výsledkem výše zmíněného restriktivního výkladu čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II je to, že škoda, která je pouze nepřímým důsledkem škody původně vzniklé jiným přímo poškozeným osobám, u nichž se škoda projevila na jiném místě, než na kterém nepřímo poškozený následně utrpěl škodu, nemůže založit soudní příslušnost na základě tohoto ustanovení (viz rozsudek SDEU ve věci C-220/88, Dumez France SA a Tracoba SARL, body 14 a 22), což platí i pro poměry újmy vzniklé v důsledku porušení unijního práva hospodářské soutěže (viz rozsudek SDEU ve věci C-451/18, Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft., bod 29).

37. S žalobci lze proto souhlasit v tom, že vyloučil-li odvolací soud zcela možnost nepřímých poškozených založit mezinárodní příslušnost podle čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II, dospěl k závěru, který z judikatury SDEU výslovně neplyne. Z té totiž plyne pouze to, že místem vzniku škody nemůže být místo, kde nepřímí poškození pociťují svou újmu, je-li odlišné od místa vzniku újmy primárního poškozeného.

38. Na druhou stranu odvolací soud dospěl ke správnému závěru, že příčinou žalobci tvrzené újmy nemohou být pravidla FFP, neboť mezi nimi a údajnou újmou žalobců není dostatečně úzká vazba, která je pro aplikaci jurisdikčního pravidla obsaženého v čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II judikaturou SDEU vyžadována. Samotným přijetím daných pravidel totiž žalobcům žádná újma nevzniká. Újma by jim vznikla teprve tehdy, pokud by aplikace daných pravidel způsobila újmu některému z fotbalových klubů a žalobci by mohli předložit konkrétní tvrzení, ze kterého by bylo zřejmé, že újmu daného fotbalového klubu mohou důvodně pociťovat jako újmu vlastní. Taková tvrzení přitom v žalobě i v dalších podáních žalobců absentují.

39. Výše uvedené přitom platí i v případě zdržovacího nároku, který sice rovněž obecně spadá pod čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II (viz rozsudek SDEU ze dne 1. 10. 2002, ve věci C-167/00, Verein für Konsumenteninformation proti Karlu Heinzi Henkelovi), ale na nějž se také uplatní požadavek úzké vazby mezi sídlem soudu a místem, kde by mělo ke vzniku škody dojít. Pro založení mezinárodní příslušnosti podle daného pravidla by museli žalobci tvrdit hrozící újmu konkrétnímu fotbalovému klubu, kterou by mohli oprávněně pociťovat jako újmu vlastní, což, jak již bylo výše uvedeno, žalobci netvrdili.

40. Právní posouzení věci odvolacím soudem není nijak v rozporu se závěry judikatury Nejvyššího

soudu, jíž se žalobci dovolávají (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2013, sp. zn. 28 Cdo 797/2013, a ze dne 12. 3. 2014, sp. zn. 28 Cdo 2953/2013), neboť v žádném z daných rozhodnutí nebyla otázka použitelnosti čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II na žalobu podanou sekundárním poškozeným řešena.

41. Z těchto všech důvodů je zjevné, že právní konstrukce mezinárodní příslušnosti vystavěná žalobci nemůže obstát. Odpovědi na otázky, pro něž bylo dovolání připuštěno, přitom plynou přímo z výše uvedené judikatury SDEU a Nejvyššímu soudu proto nevznikla povinnost ve smyslu čl. 267 SFEU se s žádostí o jejich zodpovězení obrátit na SDEU.

42. Žalobcům se nepodařilo zpochybnit závěr odvolacího soudu o tom, že mezinárodní příslušnost českých soudů neplyne z čl. 5 odst. 3 Luganské úmluvy II. Protože jiné důvody zakládající mezinárodní příslušnost českých soudů žalobci neuvádějí, dospěl Nevyšší soud k závěru o nedůvodnosti jejich dovolání.

43. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Nejvyšší soud však v posuzované věci takové vady neshledal.

44. Námitka žalobců týkající se překvapivosti napadeného rozhodnutí odvolacího soudu není důvodná, když podle ustálené judikatury dovolacího soudu je za překvapivé považováno takové rozhodnutí, které nebylo možno na základě zjištěného skutkového stavu věci, postupu odvolacího soudu a dosud přednesených tvrzení účastníků předvídat. Tak je tomu tehdy, kdy odvolací soud (oproti soudu prvního stupně) posuzoval skutečnost, kterou žádný z účastníků řízení nikdy netvrdil či nepopíral, popř. která nebyla předmětem posuzování soudu prvního stupně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1019/2009). O takový případ se v projednávané věci ovšem nejedná, neboť odvolací soud se zabýval stejnými otázkami jako soud prvního stupně.

45. Pokud žalobci namítají, že došlo k zásahu do jejich práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny, spočívajícím v nerovném přístupu soudu k žalobcům a žalované, jde rovněž o námitku nedůvodnou. Právo na přístup k soudu není právem absolutním, ale může být omezeno (srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16, bod 27). Stanovení pravidel mezinárodní příslušnosti mezinárodní úmluvou, kterou je Česká republika jako členský stát EU vázána, je jedním z takových omezení. Žalobcům přitom nic nebrání v tom, aby své nároky uplatnili u soudu, který je mezinárodně příslušný a který jim soudní ochranu poskytne.

46. Důvodná není ani námitka žalobců týkající se odepření věcného projednání jejich žaloby před Městským soudem v Praze, neboť rozhodnutí o zastavení řízení z důvodu mezinárodní nepříslušnosti českých soudů není zásahem do ústavního principu zákonného soudce jako jednoho z atributů práva na spravedlivý proces (viz výše).

VI. Závěr

47. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání žalobců v rozsahu výroku I usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 5. 2017, č. j. 3 Cmo 74/2017-191, kterým byl potvrzen výrok I Městského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2017, č. j. 1 Cm 15/2016-146, o zastavení řízení, podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl. V rozsahu, v jakém bylo odvolacím soudem rozhodnuto o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů, Nejvyšší soud dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 o. s. ř.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Plat
- Podnájem bytu (exkluzivně pro předplatitele)
- Pojištění (exkluzivně pro předplatitele)
- Předkupní právo (exkluzivně pro předplatitele)
- Restituce (exkluzivně pro předplatitele)
- Spotřebitel (exkluzivně pro předplatitele)
- Odporová žaloba
- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)